

Христос рождається! Славімо його!

**Відгомоніли вдалі коляди,
Минув вертеп, минулася кутя,
Усі славили Бога в небесах,
І Бога на землі славила я.**

**Усі раділи спільно цим Різдвам:
У колі рідних, або лиш удвох.
І також я не в круглій самоті:
Зі мною був новорожденний Бог.**

Віра ВОВК, Ріо-де-Жанейро

Ікона Різдва Христового в церкві святого Іоанна
в Едмонтоні авторства Вадима Доброліжа
(народився в Ніжині 1913 року, помер
у Канаді 1973 року)

ПАМ'ЯТЬ

За кілька кроків від раю

«Тепер, коли Петра Сороки між нами нема, я можу з упевненістю сказати, що він далеко переступив за рамки власного фізичного світу, туди, де вода витікає з озера, як людина витікає із себе. Розлив своє благодатне сяйво на подальші епохи, залишаючи нам свої книги. Хай сторукі побільшають у силі! Писав же Микола Гоголь: «У літературному світі нема смерті, і небіжчики так само втручаються в наші справи і діють разом з нами, як живі». Петро завжди разом з нами буде творити добро, буде очима для сліпого, вухами для глухого, ногами для кривого. Його твори живою і дієвою силою оживатимуть у свідомості сучасників і майбутніх поколінь».

Так пророче написав про свого земляка з Тернопільщини й творчого побратима Олександр Астаф'єв. Їхні життєві й творчі стежки перехрещувалися з юності й до останніх днів.

«Ми поставили собі за мету заповнити білі плями на літературній карті українського зарубіжжя, зруйнувати радянські стереотипи, зрештою, повернути цю літературу в національну скарбницю духовності. Тихо присідала до нашого столу печаль, щось казала про втрату. І яблуневий паперовий сад сховався у тиші, як білий лебідь. Я, як і він, підняв над літературним шаблоном імена Емми Андіївської, Романа Бабовала, Петра

Одарченка, Романа Кухаря, Ігоря Качуровського, Яра Славутича, Ганни Черинь, Лідії Палій, Олекси Гай-Головка, намагаючись показати, як їхня душа вступала в боротьбу із самою дійсністю і як ця жорстока дійсність боролася з їхньою благородною душею». Це ще одна цитата з есею «За кілька кроків від раю».

Таку життєву й творчу долю спрямовував і власний біль. Олександр Астаф'єв народився 10 серпня 1952 року в родині, яка відбувала советське покарання на мисі Лазарева Хабаровського краю. З репресованого дитинства починалося патріотичне українство цієї непересічної людини.

Коли Олександрові Григоровичу стало невідворотно зле, за нього молилися не тільки ми, ще живі, а й ті, кого Господь

уже забрав до свого серця: Ігор Качуровський, Іван Кошелівець, Ольга Мак. Вони, за праведним висловом Віри Вовк, не мали жалю до власної долі, а творили Божий храм у своїй душі, підпираючи ним Небо. Ми це відчули й побачили в Ніжині, коли на початку 90-х років ХХ століття тоді ще викладач кафедри української літератури, поет і перекладач Олександр Астаф'єв представляв видатні постаті українського зарубіжжя в Гоголівському виші. Від них він дізнався про випускників і викладачів знаменитого ніжинського навчального закладу, котрі через більшовицьку нетерпимість до розумного й правдивого слова змушені були залишити Україну й на чужих теренах розвивати її культуру. Віднайдені більше 30 імен, котрі сьогодні ми бачимо на сайті нашого університету, спонукали до наукових досліджень студентів та аспірантів.

Почалося активне вивчення архівних матеріалів, що стосувалися творчої спадщини письменників-емігрантів, видання їхніх творів у серії «Література української діаспори». У 1996–2000 роках саме в Ніжинському виші вперше вийшли друком «Силуети» Дмитра Нитченка та три збірники «Листи письменників». Гоголівський виш видав книги Ігоря Качуровського, Петра Одарченка, Яра Славутича.

«Просвіта» спільно з кафедрою української літератури розробили культурно-видавничу програму «Літературна діаспора». Постала гостра проблема системно осмислити національне мистецтво по обидва боки кордону як неподільну цілісність, з'ясувати внутрішній зв'язок та естетичну спадкоємність між двома дискретними станами української культури. На цьому було наголошено й у Державній програмі «Українська діаспора».

Це спонукало професорів кафедри української літератури Олександра Астаф'єва й Олександра Ковальчука до вивчення літератури української діаспори та створення постановою Кабінету Міністрів України 1999 року Центру гуманітарної співпраці з українською діаспорою, що успішно функціонує вже 21 рік.

Результати досліджень були виголошені на міжнародних конференціях у Києві, Варшаві, Чернігові та Ніжині.

Кафедра педагогіки, очолювана Євгенією Коваленко, почала (уперше в Україні) активно досліджувати теоретичну спадщину Софії Русової. А дитячий дошкільний заклад № 13 у Ніжині – упроваджувати її засади національного виховання.

З 2001 року професор Астаф'єв працював у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка. Його

доробок примножився новими здобутками, на які покликаються молоді науковці.

Не ставлю за мету характеризувати наукову й письменницьку творчість Олександра Астаф'єва. У журналі «Наш український дім» (№2, 2020) публікуємо його розвідку про новелістику ніжинського випускника Йосипа Позичанюка. А Марія Кодакова, у цьому ж числі, рецензує книгу «Українсько-польські літературні діалоги (фольклорна стихія, екзистенція, есхатологія)». Київ : Талком, 2020, 560 с. У газеті «Український дім» (випуск 5 (103)) Надія Гаврилюк точно проникає в есеїстику Олександра Григоровича, опубліковану в «Розмові з бігуном на довгу дистанцію: вибрані есеї, статті, нариси».

В особі упорядників, дружини Марії Астаф'євої, сина Анатолія Дністрового, колеги Ростислава Радишевського, Господь послав помічників, котрі виконали його передсмертне бажання – побачити підсумок свого реалізованого життя. А скільки це було проєктів!..

У післямові «Перекладацький доробок Олександра Астаф'єва» Ростислав Радишевський зазначає: ««Біля чужого багаття» – це антологія перекладних поетичних текстів і понад півстолітній перекладацький доробок людини, яка, крім того, активно займалася науковою працею та поетичною творчістю. У перекладах Олександра Астаф'єва відчувається гармонія поетичних світів минулих епох. Ця книжка дає можливість простежити глобальні трансформації в історії поезії, зокрема переходу від класичного мистецтва до посткласичного. Фактично, перекладач стає для читача своєрідним гідом історичними епохами, різними культурами й мовами.»

Хай побільшають у силі десятки людей в Україні й зарубіжжі, котрі відгукнулися на смерть Астаф'єва теплими споминами.

«Царство Небесне й світла пам'ять Олександрові Григоровичу! Хай Господь утішить його стражденну душу, і прихистить її в оселі вічного блаженства, і обдарує невечерними Своїми щедротами!» – таке співчуття надіслала мені поетка й перекладачка Олена О'Лір.

Це так суголосно з віршами Олександра Астаф'єва:

*На мене тиша жде на цих лугах,
і голоси струмків щось промовляють.
І сходить сонце. І квітки зітхають,
як божество на радісних ногах.*

Надія ОНИЩЕНКО

Їхні душі з'єднаються у вічності

15 жовтня пішла з життя Лідія Крюкова-Качуровська, перекладачка і мистецтвознавиця, дружина Поета, його муза, помічниця, послідовниця та хранителька його пам'яті, мати їхнього єдиного сина.

Донька українських художників Бориса Крюкова та Ольги Гурської, Лідія народилася 8 березня 1935 року в Києві, зберігся навіть будинок 20А на вулиці Еспланадній (колись Прозорівській), де жили Крюкови. Під час Другої світової війни батьки з донечкою подалися на Захід – у вільний світ. Початкову школу та перші три класи гімназії дівчинка закінчила в Австрії, у містечку Імунден. А 1948 року родина Крюкових виїхала

до Аргентини, де Лідія завершила середню освіту та здобула вищу, ставши професійною перекладачкою. Перекладала з німецької, еспанської, англійської, італійської, французької, української та російської мов на німецьку, еспанську, англійську, українську. Працювала в аргентинській делегації Міжнародної Соціальної Служби (Servicio Social Internacional, Delegación en Argentina), у 1965–1969 рр. – секретарка директора та PR assistant у готелях «Alvear Palace», потім «Plaza». Одружилася з Миколаєм Голодиком, також емігрантом з України, людиною різнобічних обдарувань: художник, скульптор, академічний співак,

актор, театральний режисер. Проте шлюб був нещасливий. З Ігорем Качуровським Лідія була знайома з підліткового віку. Але мало минути багато часу, аби відбулася та сама зустріч, що пов'язала їхні життя, та сама розмова, котра відкрила їхні серця назустріч одне одному. Це сталося 1967 року. І з вуст Поета полилася «Пісня про білий парус» – поетичні присвяти, мадригали та освідчення, що згодом увійдуть до однойменної збірки. Ось один із його білопарусних сонетів:

*Святочний смуток освіває Тарас,
А Леонарді – тугу після свята.
За радістю журба чатує, клята, –
З дитячих літ я помічав не раз.*

*І тільки давній вечір той у вас –
Ти з чоловіком, хлопці і дівчата –
Зберіг свій чар, мов чаши непочата,
Свій юний, незатьмарений екстаз.*

*І спогад, світлий, як дорога рання,
У серці жив, мов у кумирні – бог,
Без тіні смутку, ні розчарування.*

*Тепер я зрозумів: то був пролог,
Живого щастя нашого залог,
Передчуття майбутнього кохання.*

20 червня 1968 року Поет і його кохана взяли цивільний шлюб у Парагваї. Лише згодом вдалося офіційно розлучитися з першим чоловіком (труднощі були спричинені тим, що в Аргентині, католицькій країні, розлучення на той час було заборонене).

Ігор Качуровський скуштував усієї гіркоти черствого вигнанницького хліба: 20 років працював чорноробом у буюнос-айреському порту, присвячуючи скупі години дозволя творчості та самоосвіті. Тож справжнім подарунком долі стало для нього запрошення на працю до української редакції Радіо «Свобода», що тоді розташовувалася в Мюнхені. 13 квітня 1969 року він вирушив літаком до Європи, а через кілька місяців перевіз до Мюнхену й дружину. Там набуло довершеності й родинне щастя подружжя: 2 травня 1971 року народився їхній єдиний син – Леонардо Аріан, який згодом став пілотом трансконтинентальних літаків.

До народження сина пані Лідія працювала у фірмі Eurografica GmbH; у 1975–1990 роках вона була співробітницею Товариства Сприяння Українській

Науці та Українського Вільного Університету: перекладала книжки, статті, доповіді тощо (переважно німецькою), писала німецькомовні огляди, рецензії, розвідки. З-поміж її мистецтвознавчих праць варто особливо відзначити такі: «Егбертів Кодекс X–XI століть та його українське оздоблення» («Пам'ятки України», 1991, ч. 4); «Про сатану і деяких грішників на мозаїці Страшного Суду в Торчелльо» («Науковий збірник Музею української культури у Свиднику: Східно-християнські сакральні пам'ятки на словацько-польсько-українському пограниччі», Свидник, 2010). А про родовід своєї мами пані Лідія опублікувала ґрунтовне дослідження «Шляхетство Ольги з роду Гурських гербу “Стернберг”» (зб. наук. праць «Скарбниця української культури», Чернівці, 2009, вип. 11).

І впродовж усіх років шлюбу Лідія Крюкова-Качуровська була надхненницею свого неймовірно талановитого чоловіка, першою слухачкою його поезій та перекладів, а до того ж допомагала йому – завдяки досконалому знанню основних європейських мов – у перекладацькій праці й перекладала його наукові розвідки німецькою. А коли його не стало – пильно берегла й досліджувала неосяжний архів, переклала німецькою його роман «Шлях невідомого» – «Der Weg eines Unbekannten: Geschichte eines ukrainischen Deserteurs», книга вийшла друком у видавництві Fischer (Франкфурт-на-Майні). Складаю глибоку сердечну подяку пані Лідії за всі щедроти її світлої душі, за дружню приязнь і спілкування, за плекання пам'яті про Пое-

та, який увічнив її у струнких строфах «Пісні про білий парус».

*Dormit'ài, bella donna, un breve sonno:
or se' svegliata fra li spirti electi,
ove nel suo factor l'alma s'interna...*

*Недовгим сном ти спала, гарна Пані,
Прокинувшись між духів, недоклична,
Вернулась до Творця душа блаженна...*

(Франческо Петрарка, з сонета CCCXXVII на смерть мадонни Лаври, з італійської переклав Ігор Качуровський)

Царство Небесне й вічна пам'ять Вам, о прекрасна Пані!

Олена О'Лір

Наша людина у Швеції

Український інститут у Стокгольмі піаністка Наталія Пасічник заснувала на громадських засадах 2014 року, коли Росія почала війну проти України.

Однією з причин цього кроку була не тільки любов до української музики, а й усвідомлення того, що про Україну шведи майже нічого не знають. У концертних залах звучала музика Сергія Рахманінова, Петра Чайковського, Дмитра Шостаковича, а імена Миколи Лисенка чи

Миколи Леонтовича були для шведів порожнім звуком. Дмитро Бортнянський сприймався як російський композитор.

Чи шведи знають, що Ярослав Мудрий був одружений з Інгігердою, дочкою короля Улофа Шетконунга? Що гетьман Іван Мазепа був союзником короля Карла XII? Тобто історичних зв'язків не бракувало ніколи.

Першим підтримав Наталію її чоловік Фредерік Йонсон, психолог, який відтоді безоплатно працює в інституті. Власне, зустріч з ним визначила її покликання посланиці української культури у Швеції.

Звісно, не відразу. Спершу була лише музика. Майбутня піаністка зростала не в музикальній родині. Батько Ігор Пасічник – ректор Національного університету «Острозька академія», мама Ядвіга – професорка математики. До музичної школи першою пішла старша сестра Ольга. Наталія заздрила їй і теж прагнула вчитися музики. У трирічному віці почала брати уроки в приватної вчительки. Потім навчалася у Львові – у Школі-інтенаті ім. Соломії Крушельницької, у Музичній академії ім. М. Лисенка, у Музичній академії ім. Фредеріка Шопена у Варшаві, у Шведській королівській академії музики. Гастролювала в Європі, США, Японії, виступала в найвідоміших концертних залах світу.

На початку кар'єри поїхала на свій перший музичний конкурс ім. Кароля Шимановського до польської Лодзі. Була єдиною учасницею з України. Після цього її стали запрошувати на різні фестивалі. На одному з них у Швеції зустріла свого чоловіка. Так у її життя 25 років тому прийшла Швеція. Викладала в Шведській королівській академії музики та у вищій

школі «Біркагорден» у Стокгольмі. Пані Наталія захоплюється гірськолижним спортом. Подружжя має 21-річну дочку Ніколіну.

Заснування Українського інституту підтримав не лише чоловік, а й тодішній міністр закордонних справ Карл Більдт, позитивно поставився до новини король Карл XVI Густаф та шведська музична громадськість. Завданням інституту стало просування української культури в професійній, зокрема шведський простір. Це значно важливіше для України, ніж Дні українського кіно чи Дні української музики, куди приходять лише закордонні українці.

Український інститут, не будучи державною організацією, представляє Україну в Європейській спілці культурних інституцій, де 13 інституцій – польські, французькі, італійські, еспанські, – мають державне фінансування й адміністративні ресурси. Це дає можливість робити спільні проекти. Інститут бере участь у найбільшому в Скандинавії книжковому ярмарку «Göteborg Book Fair», провів третій Нордичний фестиваль українського кіно, на якому були показані найновіші картини «Моя бабуся Фані Каплан» Олени Дем'яненко, «Чужа молитва» Ахтема Сейтаблаєва, «Червоний» Зази Буаде та стрічка про війну на Донбасі «Іній» Шарунаса Бартаса.

30 жовтня 2017 року відбувся фестиваль української музики у Швеції «Переосмислюючи Європу: Україна» на престижному концертному майданчику «Musikaliska». Чи не вперше в такому обсязі шведська публіка відкрила для себе музику українських композиторів від Д. Бортнянського, М. Лисенка, М. Леонтовича до сучасників Мирослава Скорика, Ганни Гаврилець та інших.

У залі були дипломатичний корпус, члени королівської родини, зокрема, принцеса Крістіна, сестра короля Карла XVI Густафа.

Коли зведений дитячий хор «Щедрик» та найстаріша хорова школа Швеції «Adolf Fredriks Musikklasser» співали «Молитву за Україну» М. Лисенка встала вся зала. Під час фестивалю виступило 150 молодих та зовсім юних музикантів з України та Швеції. Була представлена інструментальна, симфонічна та хорова музика.

Програма стала для шведів справжнім екскурсом в українську музику XVIII–XXI ст. Виступили сестри-близнята Софія та Анна Кисляк, які після переселення з Донбасу навчаються в спеціалізованій музичній школі ім. Михайла Вериківського в Ки-

єві, 15-річний піаніст Максим Шарпар, який живе в школі-інтернаті, оскільки батьки не мають можливості переселитися з зони війни (він грав «Канкан» Мирослава Скорика в чотири руки з Наталією Пасічник). 10-річний гобоїст зі Львова Степан Сивохіп грав у супроводі симфонічної оркестри «INSO-Львів» (диригент Володимир Сивохіп). Скрипаль Назар Плиска опинився на фестивалі в останній момент, оскільки замінив дівчинку, яка раптово захворіла. Юний музикант вивчив за два дні новий для себе твір Кирила Стеценка та вразив публіку ніжним скрипковим звуком.

На гала-концерті фестивалю прозвучала прем'єра твору однієї з найвідоміших сучасних композиторів Швеції Андреа Тарроді – концертно «Пісні неба», написаного спеціально для цього фестивалю на основі української та шведської народних мелодій і присвяченого Н. Пасічник. Також уперше у Швеції прозвучав фортепіанний концерт Франца-Ксавера Моцарта (сина Вольфганга-Амадея Моцарта), який прожив більшу частину свого життя у Львові. Блискуче виконала концерт Н. Пасічник у супроводі оркестри «INSO-Львів».

Засновниками фестивалю та його партнерами були Міжнародний інститут культурної дипломатії й Центр культурних ініціатив «Responsible Future» («Відповідальне майбутнє»).

Чоловік і дочка піаністки теж працюють для України. Ніколіна переклала шведською мовою романси на слова Івана Франка, Лесі Українки. Фредерік допоміг створити міжнародний відділ в Острозькій академії й навчився вільно говорити українською мовою.

Н. Пасічник теж тісно пов'язана з Україною. 2017 року вона очолила журі конкурсу ім. П. Чайковського для дітей з містечок і сіл України. 2016 року виступала разом з сестрою (Ольга співає у Варшавській опері) у Дніпрі, Кропивницькому, Одесі, готує проект з музикою Ф.-К. Моцарта, який у Львові заклав товариство, котре стало базою для Музичної академії. Видала в європейській фірмі «Biz Records» диск «Consolation» із записами української музики, на якому бас Лютгандо Каве з Південної Африки співав «Заповіт» Тараса Шевченка українською мовою.

Молода піаністка повна творчих задумів, що здійснювати-ме Український інститут у Стокгольмі.

Левко ХМЕЛЬКОВСЬКИЙ
svoboda-news.com

Під час музичного фестивалю «Rethinking Europe Ukraine II». 2018 р.

БОЛЮЧА ТЕМА

У Норвегії ініціюють петиції щодо визнання Голодомору геноцидом та спорудження меморіалу українцям, які загинули в роки Другої світової війни.

Такими важливими результатами завершилася українсько-норвезька онлайн-конференція «Вчимося з минулого заради майбутнього», присвячена двом особливо важливим для України темам, що також мають світове значення – Голодомо-

ру 1932–1933 років та внеску українського народу в перемогу над нацизмом. Вебінар, співорганізаторами якого виступили Посольство України в Норвегії та норвезька громадська організація «Підтримка народу України», відбувся 26 листопада 2020 року. Важливе сприяння в підготовці конференції було також надано активістами української громади Норвегії. «Теми цієї конференції стосуються історичних подій різного

характеру, але й масштаби злочину Голодомору проти українців, і незрівнянні жертви українського народу під час Другої світової війни допомагають краще зрозуміти міжнародне значення того, що вирішується в Україні сьогодні», – наголосив Посол України в Норвегії Вячеслав Яцюк у своєму виступі під час відкриття вебінару. Український дипломат висловив сподівання щодо приєднання Норвегії до кола держав, що вже визнали Голодомор 1932–1933 років в Україні геноцидом українського народу, а також закликав підтримати спорудження в місті Осло меморіалу українцям, які загинули в роки Другої світової війни на території Норвегії. З презентаціями на тему ролі українського народу в перемозі над нацизмом, зокрема й у звільненні північної Норвегії від нацистської окупації, виступили старша наукова співробітниця Інституту історії України Яна Примаченко, керівниця відділу Східної Європи та Центральної Азії Норвезького Гельсінського комітету Беріт Ліндемман, професор Норвезького інституту міжнародних відносин Якуб Годзімірський.

Під час другої частини вебінару Генеральна директорка Національного музею Голодомору-геноциду Олеся Стасюк, американська журналістка та письменниця Андрея Халупа, учена секретарка Українського національного музею Революції Гідності Леся Онишко та представник Українського інституту національної пам'яті Віталій Огієнко розповіли про уроки Голодомору 1932–1933 років в Україні та важливість його міжнародного визнання актом геноциду проти українського народу. Вебінар викликав підвищений інтерес з боку його учасників, серед яких були норвезькі політики, представники державних установ Норвегії, науковці, журналісти, члени норвезьких та українських громадських організацій. За підсумками зацікавленого обговорення, модератори вебінару – засновник громадсь-

кої організації «Підтримка народу України» Пер-Коре Холдал та українська дослідниця Оксана Гук – запропонували підготувати громадські петиції на адресу Стортингу та Уряду Норвегії щодо визнання Норвегією злочину Голодомору геноцидом українського народу та належного вшанування пам'яті українців, які загинули в роки Другої світової війни на території Норвегії, зокрема й під час звільнення її північних регіонів. Посол України запросив усіх небайдужих норвежців приєднатися до щорічної міжнародної акції «Запали Свічку Пам'яті!» зі вшанування пам'яті жертв Голодомору. Вячеслав Яцюк також закликав приєднатися до ініціативи українських організацій Норвегії щодо запалювання свічок на площі біля Стортингу Норвегії 28 листопада 2020 року о 12:00 за місцевим часом.

Інформація Посольства України
в Королівстві Норвегія

Берегині української ідентичності

Союз українок Австралії відзначив 71-ту річницю від заснування, про цю подію повідомляється на сайті «Укрінформ» та на сторінці Diaspora.ua у фейсбуці.

Союз українок Австралії (Ukrainian Women's Association in Australia) – перша українська організація, що була створена 1949 року в переселенчому таборі Ковра.

Тут жили українські іммігранти, колишні Ді-Пі (переміщені особи), які прибули з німецьких таборів після Другої світової війни.

Поки чоловіки працювали над розбудовою повоєнної Австралії, жінки, які з дітьми залишилися в Коврі, створили першу організовану українську громаду, з якої фактично розвинувся увесь український рух в Австралії.

Як зазначається, нині СУА нараховує близько 850 членів, має 18 відділів, 5 осередків у штатах і Крайову управу, осідок якої міняється по штатових осередках, залежно від її особового складу.

Організація зосереджується на культурно-освітній та громадській діяльності, допомагає членам української громади та представляє її інтереси, видає часопис «Наше слово».

Важливим напрямом роботи СУА є допомога Україні в умовах російської агресії. Як повідомляється, з 2014 року Союз українок Австралії зібрав та передав в Україну понад 400 тисяч австралійських доларів (більш як 290 тис. доларів США – ред.) допомоги.

У жовтні 2016 року СУА став лауреатом премії ім. Євгена Чикаленка. Її присуджує Ліга українських меценатів за благодійництво – тим, хто опікується справою національного та культурного відродження й фінансує важливі в цьому сенсі проекти.

Торік організація урочисто відсвяткувала свій 70-річний ювілей на місці колишніх таборів, а тепер – парку «Європа» в містечку Ковра. У святкуванні взяли участь посол України в Австралії Микола Кулініч, влада міста та численні представниці українського жіноцтва країни.

Фото: зі сторінки Ukrainian Women's Association in Australia у мережі «Фейсбук» <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3100791-souzu-ukrainok-avstralii-71-rik.html>

Нащадки запорожців у Казахстані

14 жовтня 2020 року Посольство України в Республіці Казахстан організувало міжнародну онлайн-конференцію присвячену Дню захисника України та Дню Українського козацтва.

Захід відбувся на платформі «Zoom». Участь у конференції взяли: депутат Мажилісу (нижньої палати) Парламенту РК, етнічний українець І. Клименко, доктор історичних наук, професор Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка В. Сергійчук, директорка Міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків з діаспорою І. Ключковська, завідувачка кафедри Асамблеї народу Казахстану Північно-Казахстанського державного університету ім. М. Козыбаєва Л. Гривенна, Апостольський Адміністратор для католиків східного обряду в Казахстані і Центральній Азії о. Василь Говера, Голова Великої Ради отаманів Запорозького козацтва Д. Сухінін, голови українських громад з міст Нур-Султан, Алмати, Шимкент, Алматинської, Карагандинської, Мангистауської, Павлодарської, Північно-Казахстанської, Східно-Казахстанської областей, Регіональний Віцепрезидент СКУ для РФ і країн ЦА С. Вінник, представник СКУ в Казахстані М. Парипса, громадяни України, зокрема й з окупованих територій, які постійно працюють чи навчаються в РК. До конференції також долучилися представники Українського культурного центру ім. Т. Шевченка (м. Омськ,

РФ), учні старших класів гімназії № 47 м. Нур-Султан (єдиний в ЦА навчальний заклад з вивченням української мови), Голова громадської організації «Союз козаків гіркої лінії» О. Кузнецов (м. Петропавловськ).

Захід розпочався з маршу Запорозьких козаків. Учасники конференції хвилиною мовчання вшанували пам'ять загиблих захисників України. Представники Посольства привітали з Днем захисника України, Днем українського козацтва, акцентували увагу на єдності українців у боротьбі за незалежність, сподіваннях на довгоочікуваний мир і повернення окупованих територій.

Депутат Мажилісу Парламенту РК І. Клименко зазначив, що незважаючи на те, що його предки більше століття тому переїхали з України, вільний запорозький дух залишився в його родині назавжди.

Професор В. Сергійчук розповів про побут, звичаї та традиції українських козаків, знищення Запорозької Січі, а також про те, що першими українцями на казахській землі вважаються вислані 1768 року в північні області Казахстану учасники гайдамацького руху, відомого в історії під назвою «Коліївщина». Сюди ж була вислана й частина запорозьких козаків після ліквідації Січі 1775 року Катериною II. А серед козаків «лінії гірких озер» значна частина є нащадками запорожців.

Голова Великої Ради отаманів Запорозького козацтва Дмитро Сухінін розповів представникам діаспори, що в Україні відновлено козакий рух, діє Рада отаманів Запорозького козацтва, котра має власну бібліотеку, патріотично виховує молодь. Козаки беруть активну участь у складі ЗС та інших військових формувань в Операції об'єднаних сил. Отаман Сухінін підкреслив, що українські козаки активно підтримують євроатлантичний і європейський вектор нашої держави та звернувся до своїх побратимів – козаків громадської організації «Союз козаків гіркої лінії» не вірити російській пропаганді. А «червоний терор», «розкуркулення», Голодомори 1932–1933 рр., винищення українців в Україні, на Кубані та й у Казахстані є спільними сторінками історії.

Представники української діаспори Казахстану запевнили учасників конференції в тому, що вони підтримують територіальну цілісність і незалежність України та є солідарними з українцями, яким сьогодні доводиться продовжувати боротьбу за свою незалежність.

Валерія САМОЙЛОВА, прес-секретарка Посольства України в Республіці Казахстан

ОСВІТА

Віртуальні класи для канадських учителів

У рамках підтримки української мережі шкільництва під час пандемії Світова Координаційна Виховно-Освітня Рада (СКВОР) Світового Конгресу Українців організувала низку вебінарів на допомогу вчителям для ефективного переходу українських шкіл на режим дистанційного навчання.

Вебінари з дистанційного навчання відбувалися в співпраці з Національною Українською Освітньою Радою КУК та Міжнародним інститутом освіти, культури та зв'язків з діаспорою (МІОК).

СКВОР разом з Національною Українською Освітньою Радою КУК провела серію вебінарів, присвячених створенню й організації нового формату онлайн навчання. Учасники ознайо-

милися з ефективними навчальними онлайн платформами, що допомагають створити віртуальні класи: Google Classroom і Google Hangouts, Zoom, ClassDojo і Kahoot. Також, були запропоновані вебінари щодо використання сервісів Padlet, FlipGrid і Skreencastify учителями та учнями.

У співпраці з МІОК СКВОР провела вебінари, під час яких були представлені розробки навчальних матеріалів для використання онлайн: підручник з української мови як іноземної (B2-C1) «Ключ до України: міста і люди», портал «КРОК ДО УКРАЇНИЙ» (<http://krok.mio.k.lviv.ua/uk/>) та найновіший навчальний проект «Образки з Лесиноного життя» – комплекс навчальних матеріалів та ресурсів для вчителів під час дистанційного навчання.

Загалом, понад 500 учасників-педагогів з країн усіх континентів проявили зацікавленість у новітніх засобах та пройшли професійний вишкіл під час 14 вебінарів за період від квітня до червня цього року. Географія учасників включала освітян з 28 країн: Австралії, Австрії, Аргентини, Бельгії, Великобританії, Греції, Естонії, Єгипту, Казахстану, Канади, Лівану, Німеччини, Нової Зеландії, Норвегії, Об'єднаних Арабських Еміратів, Південної Африканської Республіки, Польщі, Португалії, Росії, Румунії, Сингапуру, Словаччини, США, Туреччини, Угорщини, Узбекистану, України, Франції та Японії. Серед них були викладачі українських шкіл, мовних програм, коледжів та університетів.

Переглянути відеозаписи вебінарів можна на офіційному каналі групи СКВОР на підтримку українських громад: https://www.youtube.com/channel/UCD2gn_BO1aF-bie5LM0Xlqw?view_as=subscriber

СКВОР та Національна Українська Освітня Рада КУК виступили з ініціативою організувати всесвітній конкурс для вчителів та науковців «Найкращий дистанційний урок». Метою

цієї ініціативи було допомогти вчителям адаптуватися до нових віртуальних та дистанційних форм викладання та посприяти, щоб діти закордонних українських шкіл здобули знання з предметів українознавства (української мови, літератури, історії, географії та культури) за допомогою дистанційних уроків.

Оксана ЛЕВИЦЬКА, голова СКВОР

ПОСТАТІ

Обітниця Михайла Ломацького

Михайло Ломацький – відомий на Гуцульщині культурний і громадський діяч, педагог, письменник, який, за словами свого сучасника Степана Салика, також учителя, так полюбив цей край, його мешканців-гуцулів та їхніх дітей, що «віддав їм усе, що мав найдорожче: серце і душу».

Михайло Лукич Ломацький – подолянин, народився 23 листопада 1886 року в селі Суходіл поблизу Гусятина над Збручем. Змалечку тягнувся до книг, добре вчився в школі, а пізніше вступив на вчительські студії в Тернополі, продовжив їх у Заліщиках, де після закінчення семінарії здобув право викладати в школах Австро-Угорщини.

Першу вчительську посаду дістав на Снятинщині. Тут Ломацький одразу ж починає активну громадську діяльність, проводить неабияку патріотичну роботу серед галицьких селян, за що стягає на себе незадоволення влади.

Після розпаду Австро-Угорської імперії польський окупаційний режим почав жорсткіше контролювати діяльність громадських організацій, їхніх діячів, учителів народних шкіл. Почалися процеси насильницької полонізації в Галичині, проти яких різко виступав Михайло Ломацький. Це слугувало причиною його арешту 1920 року під час повстання в Головах. Разом з 286 гуцульськими повстанцями відбував ув'язнення в польській тюрмі в Коломиї. Вдруге, уже «більшовиками-визволителями», був заарештований у вересні 1939 року. Дивом уникнув розстрілу 1941 року в тюрмі на Лонцького, коли комуністи відступили, розстрілявши десятки тисяч людей у в'язницях Західної України.

Умови побуту та вчительської праці Михайла Ломацького не назвеш легкими: на підтвердження цього промовистим є хоч би той факт, що за 30 років педагогічної діяльності він змушений був 17 разів змінювати місце проживання. Причиною цього була не любов до мандрів чи постійна потреба нових вражень, – польська влада, переслідуючи прогресивного, національно свідомого народного вчителя, у такий спосіб намагалася зменшити його вплив на галицьке селянство, мінімізувати стосунки з простими людьми, які за короткий час вчителювання М. Ломацького в тому чи іншому селі не встигали сприйняти його за «свого».

Перебування на Гуцульщині, зокрема в Криворівні, а потім у Головах, де Ломацький працював найдовше, залишило в його душі незабутній карб на все життя.

Дочка Ірина так згадує про їхнє життя на Гуцульщині: «Дружила із сільськими дітьми в Головах, гралася, а діточки красиві – як квіти в Карпатах. А що вже люди шляхетні, поважні газди, газдині».

У Краснолі, Головах було в тата приятелів без ліку. Батько такий, що повсякчас, як тільки щось мав чи привозив з Подільського маєтку, роздавав біднішим, хоч там, у горах, зовсім бідних не так помітно. Належали до таких (себто бідних – *Прим. авт.*) ті, хто мав лише одну корову і кілька овець чи кіз.

Якщо хтось здібний, батько вислав за свій кошт на навчання за кордон у Францію чи Англію, не кажучи вже про Відень».

Волелюбність і сміливий характер гуцулів надзвичайно імпонували Ломацькому, який, за словами згадуваного вже

Степана Салика, був людиною «неспокійної вдачі, вічним революціонером, який завжди йшов прямим шляхом». Від самого початку свого свідомого життя Михайло Ломацький присягнув вірно служити своєю працею українському народові, ширити його освіту, підносити ідею творення власної національної держави. Цій обітниці він був вірний усе життя.

Виховував і своїх дітей – Зенка, Ірину, Дарку, Ліду, Ельвіру – у національному дусі. Єдиний син М. Ломацького – Зенко – загинув десь на початку 40-х років під Житомиром, будучи в складі похідної групи ОУН, що йшла на Схід визволяти Україну як від більшовицької, так і фашистської навали.

Дочка М. Ломацького Дарка – зв'язкова ОУН, була заарештована енкаведистами, її жорстко катували в тюрмі, вибили зуби. Не навівши прямих доказів причетності до ОУН, звільнили. Дарка виїхала в Чернівці до родини і звідти, як онучка німкені, емігрувала за кордон, пізніше – в Америку (Детройт).

Ельвіра Ломацька (по чоловікові Барбара) – прекрасна математикinja. Але їй не знайшлося місця ні в Польщі, ні в збільшовиченій Україні.

Ліда Ломацька (з неї знаменитий художник О. Новаківський малював свою «Дзвінку») жила в столиці Австрії – Відні. Її син Юрій – відомий у Європі музикант, був першою скрипкою Віденської консерваторії. Син Ельвіри – Ярослав – журналіст, заступник головного редактора журналу «Поступ».

Нелегка доля випала й Ірині (у заміжжі Аліскевич). Леда не вся родина Аліскевичів сиділа в тюрмі за греко-католицьку віру й за те, що були близько знайомі з митрополитом Андреем Шептицьким. Син Ірини Андріан зробив спробу 1961 року перейти кордон на захід. Його схопили, виключили з Львівського університету ім. І. Франка, де він навчався на першому курсі факультету іноземних мов, відкрили кримінальну справу. Він так ніколи й не побачився зі своїм дідом.

Дружина Ломацького Наталя художниця, викладачка – не зуміла виїхати з СРСР, жила, як і дочка Ірина, у Львові. Тут вона померла, похована на Личаківському цвинтарі. У цьому місті знайшла вічний спокій і дочка Ельвіра.

Аделя ГРИГОРУК,
членкиня НСТТУ та НСЖУ, заслужена
працівниця освіти України
Продовження в наступному випуску

Справді ювілейний подарунок

Марко Роберт Стех – український канадський літературознавець та письменник, менеджер проекту «Інтернетової Енциклопедії України» (IEU) при Канадському інституті українських студій (КІУС) і директор Видавництва КІУС. Автор філософського роману-лабіринту «Голос» та незавершеного експериментального роману «Невмирущі». Відомий своїми дослідженнями української літератури, зокрема творів Ігоря Костецького та Емми Андіївської, драматургії Миколи Куліша. Лауреат Міжнародної літературної премії імені Івана Кошелівця (за 2008 рік). 2009 року отримав Міжнародну літературну премію імені Миколи Гоголя за роман «Голос». 2014 року Марко Роберт Стех став восьмим лауреатом премії «Глодоський скарб». Він отримував її від засновника Григорія Гусейнова в Гоголівському вищі.

– Хто ми такі? – запитував він під час спілкування з викладачами й студентами й відповідав, – Невизначеність національного «Я», хронічна криза ідентичності –

основне джерело наших суспільних проблем і політичних заколотів, що віками зупиняють розвиток української спільноти більше аніж зовнішнє втручання агресивних сусідів.

Вершинні досягнення української літератури, мистецтва, інтелектуальної думки є питомо європейським комплексом. Але більшість українців не мають живого зв'язку з українською культурою, вони своєї культури не знають. І тому вони не можуть бути європейською нацією.

М. Р. Стех у проєкті «Очима культури» досліджує й представляє нам українську культуру як частинку світової й у такий спосіб допомагає нам визначити нашу ідентичність у світі.

Згадуючи той візит у Ніжин, пан Стех, європеєць за освітою та українець за переконаннями, до 200-ліття

відкриття Гімназії вищих наук князя Безбородька й бібліотеки вишу запропонував Канадському Інституту Українських Студій, що функціонує при Альбертському університеті, зробити нам неоціненний подарунок у вигляді книжок із архіву відділення КІУСу при Торонтському університеті. За ініціативи Марка Роберта Стеха нам було надіслано 57 коробок книг з українознавчої тематики, виданих у Канаді й Америці, духовно поріднивши українську Канаду з етнічною Батьківщиною.

Дякуємо за ювілейний подарунок усім канадським меценатам.

Надія ОНИЩЕНКО, директорка Центру гуманітарної співпраці з українською діаспорою

Засновник – Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Реєстраційне свідоцтво
№ 352-24ПР, серія ЧГ,
від 6 березня 2007 року
Р/р 31253365108946 НДУ ім. М. Гоголя
код 02125668 ДКСУ м. Київ
МФО 820172

(благодійний внесок на розвиток Центру гуманітарної співпраці з українською діаспорою)

Склад редакції:

Онищенко Н. П., редакторка,
Бойко О. Д., докт. політ. наук, проф.,
Мельничук О. В., докт. фіз.-мат. наук, проф.,
Михед П. В., докт. філол. наук, проф.,
Самойленко Г. В., докт. філол. наук, проф.
Макет, верстка та коректура – Бобрик Д. М.

Адреса редакції:

Центр гуманітарної співпраці
з українською діаспорою, кімната 210
вул. Графська, 2,
м. Ніжин, 16602, Україна
Тел./факс: (04631) 7-19-59
E-mail: ukr_diaspora@ukr.net,
diaspora@ndu.edu.ua

<http://www.ndu.edu.ua/index.php/ua/tsentr-gumanitarnoji-spiwpratsi-z-ukrajinskoyu-diasporoyu/vidannya-ukrajinskij-dim>